بۆچی ئێمە دژی شەڕی ڕوسیاین، بەڵام بۆ تورکیا بێدەنگین؟... ڕێزا باروچ... و. لە ئەڵمانییەوە: هیوا ناسیح

((ڕێزا باروچ، بەڕەچەڵەک کوردی باکوری کوردستانە، دکتۆرای لە کۆمەڵناسی سیاسییدا لە ئەڵمانیا بە دەستهێناوە، لە ئێستدا ئەندامە لە سەنتەری لێکۆڵینەوەی کۆمەڵناسی لە شاری فلۆرەنسی ئیتالیا. ئەو پسپۆڕیی لە گەلانی بێوڵات و بە تایبەتی لە سەر گەلی کورد هەیە، زۆر وتار و لێکۆڵینەوەی زانستی لە گۆڤار و ڕۆژنامە بەناوبانگەکانی وەک زە نیویۆرک تایمزدا بڵاوکردۆتەوە))

ئێمە هێرشی ڕوسیا لە قاودەدەین، بەڵام بۆمبابارانی تورکیای ئەندامی ناتۆ ڕوی لێوەردەگێڕین، دەبارەی دەبێمڕاڵی وڵاتانی ڕۆژئاوا.
وا فڕۆکە شەڕکەرەکان و چەکی قورس بەکار دەهێنرێت، بۆمباران دەکرێت، خەڵکی سیڤیل دەکوژرێن و بریندار دەکرێن. لە سێبەری جەنگی ڕوسیادا دژ بە ئۆکراینە، فڕۆکە جەنگییەکان و بێفڕۆکەوانەکانی تورکیا وا جارێکی تر دەفڕن بە سەر کوردستاندا.
پاش ڕۆژانێکی زۆری بۆمبابارانی ئاسمانی و زەمینی شەوی دووشەمی جەژنی هەستانەوەی مەسیح سوپای تورکیا دەستی کرد بە هێرشێکی بەرفراوان بە ناوی چنگی قفڵ لە ڕۆژئاوا و باشوری کوردستان. ئایا ئەمە یاخیبوونە لە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی؟ نەخێر. ناوی هێرشەکان بەفەرمی گوایا بریتین لە (جەنگی دژە تیرۆر). وتەبێژی ئاکەپە ئومەر چەلیک ئاماژە بە ماددەی ٥١ جاڕنامەی نەتەوەیەکگرتوەکان دا، کەوا (مافی داکۆکی لە خۆکردن)ی تێدا نوسراوە. بەو مانایەی، کە سەروەرێتی نەتەوە و سنوری وڵاتی تورکیا لە مەترسیدایە.
لەبارەی ئەوەی ئایا هیچ هەڕەشەیەکی واقعی و جدی سەربازی لەسەر تورکیا هەبێت، بێ دەنگی لێکرد. لە میدیاکاندا لێرەو لەوێ هەواڵێکی کورت لە پەراوێزدا دەبینین، کە باس لە ئۆپەراسیۆنێک بۆ سەر پێگەکانی پارتی کرێکاران دەکات. خۆکەڕکردن هەیە لە بارەی ئەوەوە، کە تورکیا ئەندامی ناتۆیە و بەم هێرشەی مافی گەلان پێشێل دەکات.
لە کاتێکدا هێرشی ڕوسیا بۆ سەر ئۆکراینە هەر زوو لە قاودرا و

کۆمەڵێک سزای خرایە سەر، کەچی بەرامبەر هێرشی تورکیا بۆ سەر کوردەکان کە دەیان ساڵە بەردەوامە، لە لایەن هەمان (پارێزەرانی بەهاکانی ڕۆژئاواوە) چاو دادەخرێت! سەرۆکایەتی ئەڵمانیا بەردەوام لەگەڵ نوێنەرانی حکومەتی تورکیا یەکتر دەبینین و جەخت لەسەر گرنگی هاوبەشێتی و پەیوەندی نێوان تورکیا – ئەڵمانیا دەکەنەوە. ئێستا تورکیا، کەوا ڕوسیا جەنگی لە دژی ئێمە دەکات، گوایە نێوەندگیرێکی گرنگە.

لە ئوکراینە ئۆکراینەییەکان دەکوژرێن، بەڵام لە کوردستان (تیرۆرستەکانی پارتی کرێکاران)، نە سزا دەخرێتە سەر وڵاتە دۆست و هاوبەشەکەمان، نە ڕێگای ئەمنیش بۆ کوردەکان دەکرێتەوە لێوەی دەرباز بن، کاتێک لە بۆمباکانی تورکیا هەڵبێن. لە کاتێکدا سنور بۆ هەڵاتوان و پەنابەرانی ئۆکراینی لە کاتی خۆیدا دەکرێتەوە، دەبێت پەناخوازان و هەڵاتوانی کوردەکان لە سنورەکانی بیلاروسیا و پۆڵەندا گیربخۆن، لە دەریای ناوەڕاستدا بخنکێن، یان لە ئەڵمانیا مافی مانەوەیان پێنادرێ و دەگەڕێندرێتەوە، ئەمە دەبێ مۆراڵییەکە، کە ئەستەمە تەحەمول بکرێت.

تاوانە جەنگییەکانی ڕوسیا کە دژ بە مافی گەلانە، هێرش بۆ ناو ئۆکراینە، کۆمەڵکوژی، کۆگۆڕەکان، بۆمبارانەکانی سەرجەم شارەکانی شۆکێکی ئەخلاقی بەدوای خۆیدا هێنا، چونکە ئەوروپا زۆر دەمێکە جەنگی وای بە خۆیەوە نەدیوە. بەڵام لە بری ئەوەی کە گفتوگۆ بەدوای خۆیدا بهێنێت، چ سیاسەتێک پێویستە لە ئێستادا، چارەسەریی ناوەند لە مەسەلەی مافەکانی مرۆڤدا ناکرێت و لەپێشینەیە، لە بری ڕەوشەکە هێمن بکرێتەوە، یەکەم جار دێن پێ چەکی دەکەن. لێرە دەردەکەوێت کە لایەنی میلیتاریزەکردنێکی بۆ ئەملاولا بەسەر ئەرکە ئەخلاقییەکەدا دەدەن. دیارە ئەمە بەدڵی لۆبییەکانی چەکفرۆشتنە لە تەواوی جیهاندا، لە پێش هەمووانەوە سەرکردەکانی جەنگ، وەک لە تورکیادا، کەوا ئەم دیسکورسە (گوتار)ە بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکاربهێنن. پشتیوانی تورکیا بە پێدانی چەکوچۆڵ و تەکنیکی نوێ لە لایەن ئەڵمانیاوە، وا دەکات، تورکیاش هەمان کار لە کوردستاندا بکات، کە ڕوسیا لە ئۆکراینە ئەنجامی دەدات. جەنگ بەسەر تەواوی دانیشتوان بە بەردەوامی و لە دەرەوەی سنوری وڵاتەکان بەرپا بکات.

کاتێک هاوکات ناوی جەنگ و هێرشەکان بە (داگیرکاری روسیا بۆ ئۆکراینە) و (بوونی تورکیا لە سوریادا) بهێنرێت، کاتێک هەردوو توندوتیژییەکان لایەکیان بە جەنگ ناوبنرێت و لە لایەکی تر بە ئۆپەراسیۆنی سوپا، کاتێک بە کوژراوەکانی ئۆکراینە بوترێت قوربانییەکانی جەنگی ئۆکرانی و هی کوردەکانیش بە تیرۆریستەکانی

پارتی کرێکاران، ئیتر ڕێک لەم کاتەدایە، کە ئێمە تێدەگەین، کە پێشێلکردنی مافی گەلان ڕەوایە، ئەگەر لە لایەن ئەندامێکی ناتۆوە ئەنجام درا، چونکە هاوبەشی خۆیانە.

بۆمبای تورکی خەڵکی سیڤیل بەڕێکەوت ناکوژێت

حکومەتی تورکیا دەتوانێت لە دەمێکەوە بۆ هیچ کێشەیەک درۆن (فڕۆکەی بێفڕۆکەوان)ەکانی و فڕۆکە جەنگییەکانی بەسەر هەموو پارچەکانی کوردستاندا بفڕێنێت و بۆمبارانیان بکات، وەک لە ئێستادا و لە ناوچەکانی مەتینا، زاپ و ئاڤاشین و هەروەها لە ڕۆژئاوای کوردستاندا و شاری کۆبانی دەیکات. ئەم هێرشانە هەمیشە دژ بە پێگەکانی شەڕڤان و گەریللا کوردەکان نییە، وەک دەگوترێت، بەڵکو خەڵکی ناوچە سیڤیلنشینەکانیش دەگرێتەوە. ئەمە چەند نموونەیەکی پێشێلی مافەکانی گەلانە لەلایەن هێرشەکانی هێزی هەوایی تورکیاوە لە ساڵانی رابردوودا: لە ئابی ٢٠١١دا لە ناوچەی کورتەکی باشوری کوردستان. چوار مانگ دواتر لە ڕۆبوسکی لە سەر سنوری ئێراق – تورکیا، یان ساڵی و لە ٢٠١٥ دا و لە ناوچەی زارگەلی باشوری کوردستان. ئەم هەموو جارانە خۆ بە ڕێکەوت نین، کە بۆمبەکانی تورکیا خەڵکی مەدەنی دەکوژن.

ئەم سیاسەتە دوژمنکارانەیەی تورکیا دژ بە کوردەکانی دراوسێ لە لایەن دەستە هاوبەشەکانی ڕۆژئاواوە (ئەندامانی ناتۆ – و.) هەمیشە یان چاوی لێنوقێنراوە یان ڕاستەوخۆ پشتگیریش کراوە! کاتێک هێزەکانی کوردەکان بە سەر قەڵەمڕەوێتی (دەوڵەتی ئیسلامی)دا سەرکەوتن و بزوتنەوەی کوردە فێمنیستەکان دیموکراتیەت ئازادی ژنانیان بە دەستهێنا، سوپای تورکیا، کە دووەم گەورەترین هێزی ناتۆیە، گەورەترین هێرشی بە هاوکاری هێزە ئیسلامییە تیرۆریستە بەکرێگیراوەکانی نزیک لە خۆیەوە دەستپێکرد. بەم شێوەیە شاری فرەکولتوری و تا ئەوکاتە پارێزراوی جەنگی سوریا، شاری عەفرین ساڵی ٢٠١٨ بووە شانۆی شەڕێکی سەخت و بە هێزی هەوایی و زەمینی، داگیرکاری و دەربەدەرکردن و زەوتکردن. لەو کاتەوە شارەکە بە پێشێلکاریی مافی مرۆڤ و وەک داگیرگەیەک لە لایەن تورکیاوە بەڕێوە دەبرێت.

دەکرا لە باشترین حاڵدا پێش لە ڕوودانی پێشێلکارییەکانی مافی مرۆڤ وەک گولەبارانکردنی ژنە سیاسەتمەدار هەڤرین خەلەف لە کوردستانی سوریا لە لایەن هێرشی تورکیاوە ساڵی ٢٠١٩ بگیرێت، لای کەمی پێویست بوو کە لە قاوبدرێت، سزای بخرێتە سەر، ئەم شتانە لای ئەوروپاوە وەک شتێکی ڕاگوزەر نەبووە، بەڵکو حساباتی سیاسی لە پشتەوە بووە. بەمەدا مامەڵەی ئەوروپا – تورکیا بە پەناخوازانەوە بەدیارکەوت. بۆ ئەوەی تورکیا زیاتر و بەردەوام پەناخوازان لە

ئەوروپا بە دوور بگرێت و رێیان لێبگرێت، بۆ ئەمە رەخنە گرتن لە تورکیا، جارێ ئەگەر هەر بگیرێت، و لەسەر سەرکێشیەکانی زۆر بە وریاییەوە دەردەبڕێت. لە پێش هەموو شتێکیشدا لێکتێگەیشتن و رێککەوتنی لەسەر دەکرێت. ئەمەش هەر لە پێدانی چەکوچۆڵ بە دڵێکی فراوانەوە بە تورکیا، وە قەدەغەکردنی کۆمەڵە کوردییەکان لە ئەڵمانیا و تا دەگاتە ناردنەوەی کوردەکان کە هەڵاتون بۆ تورکیا، کەوا سزای زیندانیی درێژ چاوەڕوانییان دەکات، خۆی دەبینێتەوە.
کوا (سیاسەتی دەرەوەی فێمنیستی) حکومەتی ئەڵمانیا لە کوێدا خۆی دەبینێتەوە؟
دواجار و لە ئێستادا کە جەنگی دژ بە ئۆکراینە بابەتی مۆراڵ و ئەرکەکانی هێناوەتەوە پێشەوە، کاتی ئەوە هاتوە، کە جەنگەکان بە ناوی خۆیانەوە ناوبنرێن، بە چاوپۆشین لەوەی لە لایەن ئێمەوە یان هاوبەشەکانی ناتۆوە، یان کەسانی ترەوە بەرپا دەکرێن. سیاسەتی دەرەوەیی فێمینیستی، کەوا حکومەتی ئەڵمانیا بانگەشەی بۆ دەکات، دەبوایە دەمێک بوایە هێرش و پێشێلکارییەکانی مافی مرۆڤی لە لایەن تورکیاوە رەخنە بکردایە، گفتوگۆی سزادانی بکردایە، کاری بکردایە بۆ ئازادکردنی زیندانییانی سیاسی لە تورکیادا، هەمئاهەنگی لەگەڵ پارتی ئۆپۆزسیۆنی هەدەپە بکردایە، هاوکار و پشتیوانی لە دەستپێشکەریەکانی کۆمەڵە و رێکخراوە سیاسییەکانی کۆمەلگای ئەوێ بکردایە. پەیوەندی دیپلۆماسی لەگەڵ نوێنەرانی کوردەکانی ناوچەکە سازکردایە، چارەسەرێکی سیاسیانەی بۆ کێشەی کوردەکانی میانگیری بکردایە و جیاکاریی و تاوانبارکردنی کۆمەڵە و رێکخراوە کوردییەکانی لە ئەڵمانیادان بوەستاندایە.
وە لە پێش هەموودا بۆ هەموو هەڵاتوان و پەناخوازان هەمان پاناگە و پارێزگاری چوونیەک فەراهەم بکرایە، وەک ئەوەی ئێستا بۆ هەڵاتوانی جەنگی ئۆکراینە دەکرێت، کاتێک ئەمانە هیچی ڕووینەدا و نەکرا، ئەوا ئێستا حکومەتی ئەڵمانیا ڕاستگۆیی خۆی لە پەیوەند بە ئەرکی ئەخلاقی و بگرە سەرکۆنەکردن و دژ بوون بە جەنگی ئۆکراینەیش لە دەست دەدات.

ڕێزا باروچ
و. لە ئەڵمانییەوە: هیوا ناسیح

سەرچاوە: رۆژنامە و سایتی (Die Zeit) ی ئەڵمانی، کە یەکێکە لە بەناوبانگترین رۆژنامەکانی ئەو وڵاتە.
https://www.zeit.de/zett/politik/2022-04/kurdistan-tuerkei-russland-ukraine-doppelmoral-

westen?utm_referrer=https%3A%2F%2Fl.facebook.com%2F